

VÄRDEBESKRIVNING**Område av riksintresse för naturvård i Gotlands län****Datum:** 2023-11-29**Områdesnummer:** NRO 09 044**Områdesnamn:** Snabben-Ljugarn**Kommun:** Gotlands kommun**Kartblad:** 6J SO, 6J SV, Mittpunkt: 6J 2g 40**Area:** 2 183 ha land**Naturgeografisk region:** 14 c Gotland**Kust/havsregion:** IV - Egentliga Östersjön**Regionindelning för sjöar och vattendrag:** Avrinningsområde 117/118**Agrara kulturlandskapsregioner:** 4 Gotland**Landskapsform:** Slätt med lägre relativ höjd än 20 m.**Riksvärde:** sedimentär berggrundsstratigrafi, vattendrag, äng, kust, skog, flora, fauna

Sedimentär berggrundsstratigrafi	Berggrundsblottningar, raukar	Mångformighet, raritet
	Vattendrag	Fauna
	Äng	Flora
Kust	Dyner med flygsand	Flora, fauna
Skog	Sandbarrskog	Flora, fauna

Tabell 1. Ovanstående tabell sammanfattar områdets riksvärden med tillhörande stödkriterier

Värdebeskrivning: Området omfattar ett nästan två mil långt kustområde. Kustlinjen upptas till stor del av låga kustklingor med talrika berggrundsblottningar. Erosionsformer såsom strandgrytor, raukar och överhäng. Kuststräckan mellan Snabben och Herrvik är den rikaste lokalen i världen när det gäller förekomst av stromatoporoider och är föremål för många internationella studier om revsamhällen m.m. Långa kuststräckor med sanddyner, flygsand och sandbarrskog. Naturligt slingrande vattendrag med värdefulla havsöringsbestånd i Gartarveån, Halsegårdaån och Husgrafsån. Flora med många rariteter och stor mångformighet. Omväxlande vegetationstyper. Rika orkidébestånd. Mullvaldsängen är ett välhävdat änge med rik flora.

Sandbarrskogen från Svartdal ner till Folhammar är värdeakt inom Grön infrastruktur och utgör viktiga livsmiljöer för skyddsvärda rovfåglar.

Huvudkriterier: A, C, D, E

- A. **Representativa landskapstyper och naturtyper** - Kustavsnitt med flygsand, långa sandstränder, raukområde och särpräglad natur.
- B. **Väsentligen opåverkade naturområden** - Inte applicerbart när det gäller Gotland eftersom det syftar på exempelvis orörda älvar och fjällområden.
- C. **Områden med sällsynta naturtyper, hotade eller sårbara biotoper och arter** - Värdefulla vattendrag med rik förekomst av havsöring. Rovfågelförekomster.
- D. **Områden med mycket rik flora och fauna** - Rik flora.
- E. **Områden med geovetenskapliga särdrag av särskilt bevarandevärde** – kuststräckan mellan Snabben och Herrvik har den rikaste förekomsten av stromatoporoider i världen och är därmed av stort intresse ur geologisk synpunkt. Raukområdet vid Folhammar är också särpräglat.

Stödkriterier:

- A. Mångformighet, representativitet, vetenskapligt nyckelområde och storlek. Även kontinuitet i utveckling av landskapet och för naturtyperna typiska naturliga processer
- B. Inte applicerbart när det gäller Gotland eftersom det syftar på exempelvis orörda älvar och fjällområden.
- C. Naturlighet, påverkansgrad, funktion, konnektivitet, mångformighet och kontinuitet.
- D. Funktion och konnektivitet för flora och fauna, raritet samt vetenskapligt nyckelområde
- E. Mångformighet och raritet – Gotlandssippan växer inom området och förekommer endast på Gotland internationellt sett

Förutsättningar för bevarande:

Nybyggnation bör ske ytterst restriktivt för att områdets unika naturvärden inte ska påverkas negativt. Bebyggelse bör i första hand tillkomma i anslutning till befintlig bebyggelse där naturen redan är påverkad. Bebyggelse bör anpassas till områdets karaktär.

Exploatering och brytning av kalksten påverkar de geologiska värdena negativt genom att kalkberggrunden helt förstörs, vilket skulle vara förödande för områdets geologiska värden. Surt regn påverkar kalkberggrunden och klintkanterna negativt genom att lösa upp dem så de vittrar sönder. Övergödning och utsläpp kan skapa likande effekter. Alvarmarkerna är också känsliga för gödsling- och försurningseffekter från nedfall och utsläpp.

Det är av största vikt att vattendragen bibehålls intakta för att skydda havsöringbestånden. Sandmiljöerna är unika för området med flera olika typer av dyner och med flygsand. Dessa värden får inte påverkas på ett sådant sätt att de förändras och kan förstöra livsmiljöerna för viktiga arter så som insekter och växter längs stränderna.

Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskat eller upphört ängsbruk/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, slutavverkningar, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, nybyggnation, markavvattning, täktverksamhet, ovarsam körning, luftledning (undantaget skötsel av befintliga luftledningar) samt vägdragningar.

Nästan hela riksintresset utgörs av värdestrakt för sandbarrskog dominerad av tall. Sandbarrskogen från Svartdal ända ner till Folhammar utgör ett viktigt bo-område för skyddade rovfåglar och utgör värdestrakt för sandbarrskog. Hela strandlinjen och jordbrukslandskapet utgör viktiga födosöksområden för flertalet skyddsvärda rovfåglar. Större delar av Sandviken (från Sysne ner mot Grynge) ligger också inom värdestrakt för sandbarrskog.

Alvarmarkerna norr och nordväst om Grynge ligger inom värdestrakt för alvarmark.

Bekämpning av invasiva arter bör utföras där de riskerar att påverka naturvärdena negativt.

Säkerställande: Inom området ligger naturreservaten: Danbo (1957, utvidgat 1988 och 2007), Sandviken (1969). Folhammar (1974), Gotlandskusten (1993) samt Mullvalds strandskog (2013).

Inom området finns 7 biotopskydd (Skogsstyrelsen).

Natura 2000-områdena Danbo SE0340038, Mullvalds strandskog SE0340133 och Sandviken SE0340164 ligger inom riksintresset.

Områdets huvuddrag:

Snabben-Sandviken

Kuststräckan når i norr en höjd av drygt 15 m ö h och övergår söderut i en allt flackare topografi.

Väster om Snabben ligger en kustklint med utmärkande överhäng och grottor. Söder om Snabben går berggrunden i dagen i själva strandkanten, medan strandområdena innanför är vegetationsfria. Öster om Hallgårds har vegetationen stor mångformighet och här finns en rik förekomst av salepsrot. Vegetationen i området är mycket omväxlande och av mestadels öppen karaktär med inslag av talldungar. I strandområdet nordost om Sysne växer de stora sällsynta arterna spjutskråp, martorn och strandkål. På Sysnehalvön är hällmarksfloran rik. Landskapsbilden präglas av den vackra orörda stranden, vilken har geomorfologiskt enkla och rena drag och förekomst av en av de två kustklintarna på östra Gotland.

Naturreservatet och Natura 2000-området Sandviken består av en sandstrand med strandskog av tall som ligger innanför. Reservatet har en flitigt utnyttjad badplats. Sandstranden har en typisk artsammansättning med bl.a. östersjörör, sandsallat och sandsvingel. Här växer även gräset alvarkösa i en ovanlig miljö.

Sandviken-Sjaustrehammar och området sydväst om Sjaustre Kustpartiet strax söder om Sandvikshamn har flygsand. Strandvallar och hållmarker dominerar kusten söderut ner mot Grynge. Mellan Grynge och Danbo ligger en sandstrand. Söder om Danbo sträcker sig en låg kustklint med förekomst av olika erosionsformer som strandgrytor, raukar och överhäng. Berggrunden utgörs av stromatoporoidkalk.

I floran förekommer många rariteter av vilka kan nämnas gotlandsranunkel, strandkål, martorn och gotlandssolvända. Inom riksintresseområdet finns de enda tre förekomsterna i Norden av gotlandsranunkel.

Sydväst om Sjaustre delas sandstranden här och var upp av slingrande bäckfåror. I Gartarveån, Halsegårdaån och Hugraifsån finns bestånd av havsöring, vilka också är fredningsområden för havsöring. I Gartarveån och Halsegårdaån har det bedrivits forskning på havsöring och det utförs löpande miljöövervakning i åarna. Målet med forskningen var att bl.a. kartlägga de olika stammarnas populationsdynamik och genetiska status.

Floran karaktäriseras av bl.a. sandnarv, backtimjan, sandtimotej och strandråg. På senare tid har högvuxna örter och gräs vandrat in. Av dessa märks särskilt sandsallat, spjutskråp och martorn.

Danbo naturreservat och Natura 2000-område utgörs av en förhållandevis orörd sandstrand och sandgräshed med Barrskog innanför, vilken delvis har urskogskaraktär. Här finns en gammal stenbod som är öppen för allmänheten och är ett härligt utflyktsmål. Inom reservatet finns en av Sveriges sällsyntaste växter: mjältbräken. Dessa arter förekommer i Sverige bara på Gotland.

Naturreservatet och Natura 2000-området Mullvalds strandskog är en av Gotlands mest värdefulla skogar av denna typ. Skogen varierar mellan gammal barrblandskog och sandtallskog och växer främst på flygsand. Här finns olika typer av sanddynor och längs stranden finns en av Gotlands mest vidsträckta och välbevarade dynsandheder. Arterna som lever här är främst knutna till de öppna sanddynorna som exempelvis gräshoppstekel, dynsandstekel och taggvägstekel. Den värmehållande flygsanden är oerhört viktig för dessa arters fortlevnad. Andelen död ved är hög inom reservatet och arter knutna till död ved är exempelvis smedbock, hårig blombock och vallrovfluga. Närmast strandlinjen växer det starkt hotade gräset sandtimotej. Längs dynsandheden växer också många hotade marksvampar som stjälrörsvamp, sandkremla och liten jordstjärna. ”Kungens sal” är ett populärt utflyktsmål som består av raukar i en rund formation, vilka skapar en trolsk miljö.

Folhammar

Innanför strandområdets raukar höjer sig terrängen och strandvallar har bildats mellan hållytorna.

Här ligger en liten källmyr med rika bestånd av orkidéer, bl.a. sumpnycklar och en gulvitblommig variant av kärrknipprot. Söder om Folhammar karaktäriseras kusten av sandstränder med enstaka blockrika uddar. Naturreservatet Folhammar

är ett raukområde uppbyggt av revkalksten mycket rik på stromatoporoidéer och sjölimjor.

Vegetationen har förekomst av bl.a. ett av länets finaste bestånd av martorn. Landskapsbilden präglas av raukbildningarna och den gläntrika tallskogen.

Mullvalds änge är ett traditionellt skött änge. Ängsvegetationens sammansättning är formad av den långvariga markanvändningen och dess historia. Här växer bl.a. svinrot, brudbröd, darrgräs, S:t Pers nycklar, jordtistel, rosettjungfrulin, brudsporre och fågelstarr. Här växer också tidigblommande äkta höskallra, skuggkranslav och alléorangelav.

Anmärkningar: I länsstyrelsens sammanställning över värdefull natur (1983) har området från Sandviken till den populära Ljugarn-stranden klass 1, högsta värdeklassen, vilket betyder att det finns värdefull natur längs hela denna kuststräcka.

I stort sett hela området ligger inom riksintresse för friluftsliv förutom de delar som ligger i samhället Ljugarn. Två mindre ytor längs kusten och en större yta vid Snabben ner till Sysne utgörs av riksintresse för kulturmiljövård.

Området har sedan beslut den 4 november 2014 ett utökat strandskydd upp till 300 m på land och i havet.

Det finns tre våtmarker i området som i Naturvårdsverkets våtmarksinventering (VMI) har klass 2 (högt naturvärde) samt två våtmarker i klass 3 (vissa naturvärden).

Hela riksintresset förutom sträckan Snabben-Sysne ligger inom värdetrakt för barrskog av typen sandbarrskog.

Tre av områdets våtmarker ligger inom värdetrakter för våtmarker. Dessa finns: nordväst om Folhammar, vid Djaupmyr (utanför RI) och sydost om denna myr samt söder om Djaupbryan (utanför RI).

Norr om Grynge ligger ett stort område (ca 50 ha) som är värdetrakt för alvarmark. Det förekommer även mindre ytor inom området som också är värdetrakter för alvarmark. De ligger spridda i området: Sysneudd, syd-sydost om Svartdal, norr om Sjaustru och öster om golfbanan (nordväst om Folhammar).

Inom riksintresset häckar både kungsörn och havsörn.

Referenser:

ArtDatabanken. 2023. Utsökning av artförekomster i Artportalen.
Länsstyrelsen i Gotlands län. 1983. Områden med värdefull natur i Gotlands län – Objektbeskrivningar.
Länsstyrelsen i Gotlands län. 2014. Särskilt värdefulla gotländska vattendragmiljöer.

Länsstyrelsen i Gotlands län. Värdeetrakter: våtmarker (2018), kalkbarrskog (2020), alvar (2018-2023).

Länsstyrelsen i Gotlands län. 2019. [Fiske på Gotland.pdf \(lansstyrelsen.se\)](#)

Länsstyrelsen i Gotlands län. 2023. Naturreservatsinformation (Sandviken, Danbo och Mullvalds strandskog).

Länsstyrelsens beslut om utökad strandskydd från den 4 november 2014 (dnr 511-2679-2012).

Naturvårdsverket. 2022. Metodvägledning för omprövning av vissa riksintressen för naturvård – Regeringsuppdrag 2022–2023.

Skogsstyrelsen. 2023. Kartmaterial för biotopskydd.

Sveriges geologiska undersökning, SGU. 2023. Kartmaterial.